

LA POSADA DE LA NÚVIA

Baltasar Bibiloni (1936) sobre poemes de Llorenç Moyà (1916-1981)

Durant els segles XVII i XVIII s'havia format a la vila de Binissalem (illa de Mallorca) una nova classe social enriquida gràcies al conreu de la vinya. Aquesta nova aristocràcia rural manifesta la seua riquesa amb la construcció de nombrosos palaus rústics. Però l'adveniment de la plaga de la fil-loxera, al final del s. XIX, provoca la decadència d'aquesta classe, i amb això, la ruïna material d'aquestes construccions.

El poeta Llorenç Moyà i Gilbert de la Portella (Binissalem, 1916-Ciutat de Mallorca, 1981), fill d'una família de les més representatives d'aquesta classe social, commogut per la situació de la seua casa pairal de la Portella —poetitzada com la Posada de la Núvia—, vol salvar-la de l'oblit amb l'únic mitjà de què disposa: la paraula poètica. En un poema de 320 versos, que guanyà el premi de poesia Ciutat de Palma el 1955, ens descriu les antigues glòries familiars i arquitectòniques del casal, amb un llenguatge d'elevat preciosisme literari.

Sobre textos escollits del poema, el compositor Baltasar Bibiloni Llabrés (Binissalem, 1936) subratlla amb la seua música el rerefons de melangia i enyorança del poema original fusionant l'entusiasme i la impotència; els calfreds de l'abisme i l'èxtasi de la contemplació; l'elegància, la gentilesa i el senyoriu; el ritme de les festes palatines, corteses i gairebé militars; la serenor i la placidesa de l'aigua que corre; el retorn a les il·lusions infantils; el tendre triomf de la maternitat; la passió insinuada d'una nit de noces, o la desolació davant un final anunciat i irreversible.

(Resum i paràfrasi sobre un text d'Antoni Pol Marcús)

“... el meu casal... s'alça engrunat i quasi heroic perquè algú elevi un cant a la seva tragèdia.” (Llorenç Moyà)

I. INTRODUCCIÓ

L'autor, com Virgili, introdueix en el primer vers el verb musical per cantar el rústic palau nadiu, el qual es troba situat en un poble de l'interior, lluny de la mar ("l'escuma", el "glavi de la sa"...). Les metàfores són presents: les paraules i els versos ("a pics d'argent", "lluminoses vagues") arrodoniran la composició completa ("praderies de vellut"). Recorre al Petrarca per explicar-nos la decadència del casal, que tot i haver perdut l'antiga prosperitat ("bolles d'or") encara manté la "polsina de lluernia" que el farà recuperable.

Cant mon casal. Ompliu-me de tumbagues
aquests dits exaltats de plenitud
i, a pics d'argent i amb lluminoses bagues,
crostaré praderies de vellut.
Mà sonora i lluent, si et rerassagues
perfilant en tambors d'excelsitud,
la cançó entendrirà tota la prada
com un bel sobre l'herba perfumada...
-Com un bel sobre l'herba perfumada,

LA POSADA DE LA NOVIA

Baltasar Bibiloni (1936) sobre poemes de Llorenç Moyà (1916-1981)

Durante los siglos XVII y XVIII se había formado en la villa de Binissalem (isla de Mallorca) una nueva clase social enriquecida gracias al cultivo de la vid. Esta nueva aristocracia rural manifiesta su riqueza con la construcción de numerosos palacios rústicos. Pero el advenimiento de la plaga de la filoxera, a finales del s. XIX, provoca la decadencia de esta clase, y con ello, la ruina material de estas construcciones.

El poeta Llorenç Moyà y Gilbert de la Portella (Binissalem, 1916-Palma de Mallorca, 1981), hijo de una familia de las más representativas de esta clase social, conmovido por la situación de su casa solariega de la Portella —poetizada como la Posada de la Novia—, quiere salvarla del olvido con el único medio de que dispone: la palabra poética. En un poema de 320 versos, que ganó el premio de poesía Ciudad de Palma en 1955, nos describe las antiguas glorias familiares y arquitectónicas del casal, con un lenguaje de elevado preciosismo literario.

Sobre textos escogidos del poema, el compositor Baltasar Bibiloni Llabrés (Binissalem, 1936) subraya con su música el trasfondo de melancolía y añoranza del poema original fusionando el entusiasmo y la impotencia; los escalofríos del abismo y el éxtasis de la contemplación; la elegancia, la gentileza y el señorío; el ritmo de las fiestas palatinas, corteses y casi militares; la serenidad y la placidez del agua que corre; el retorno a las ilusiones infantiles; el tierno triunfo de la maternidad; la pasión insinuada de una noche de bodas, o la desolación ante un final anunciado e irreversible.

(Resumen y paráfrasis sobre un texto de Antoni Pol Marcús)

“... mi casal... se levanta hecho trizas y casi heroico para que alguien eleve un canto a su tragedia.” (Llorenç Moyà)

I. INTRODUCCIÓN

El autor, como Virgilio, introduce en el primer verso el verbo musical para cantar al rústico palacio nativo, el cual está situado en un pueblo del interior, lejos de la mar ("la espuma", la "espada de la sal"...). Las metáforas están presentes: las palabras y los versos ("a fuerza de plata", "luminosos anillos") redondearán la composición completa ("praderas de terciopelo"). Recurre a Petrarca para explicarnos la decadencia del casal, que a pesar de haber perdido la antigua prosperidad ("bolas de oro") aún mantiene el "polvillo de luciérnaga" que lo hará recuperable.

Canto a mi casal. Llenadme de tumbagas
estos dedos exaltados de plenitud
y, a fuerza de plata y con luminosos anillos,
forraré praderas de terciopelo.
Mano sonora y reluciente, si te entretienes
perfilando en tambores de excelsitud,
la canción enternecerá todo el prado
como un balido sobre la hierba perfumada...
-Como un balido sobre la hierba perfumada,
¿qué canción te halaga, dulce casal?-

¿quina cançó t'amoixa, dolç casal? -
 -Com sóc lluny de l'escuma i de l'onada
 i no m'eixorba el glavi de la sal,
 la vena, -arborescència inflamada
 de l'amant-, em du boscos de coral,
 i entre ells i lluïssors i amors estrenus
 sense dofins ni escuma, jo m'alç Venus.
 Oh cantor, blanca nau en dolça corba,
 que en xarxes vils peixos d'argent reculls,
 si Venus sóc, ¿quina blavor t'eixorba
 dins el blanc transparent dels meus esculls? -
 -L'amor només, puix que l'amor que em torba
 tant s'aboca a les portes dels meus ulls,
 que et diré amb rimes d'enyorança saura
 com les de *in morte di madonna Laura*:
 "Vora el pedreny, defalliments d'argila;
 sobre la pols, impulsos de volar...
 Marbre només, que en l'aire no vacil·la,
 aire només, i el marbre ascendirà.
 Amb bolles d'or jugaves, Na Pubila,
 i a toc i pam el temps te les guanyà,
 però a les mans, l'elecció és eterna
 t'hi brilla encar, polsina de lluernà".

-Como estoy lejos de la espuma y de la ola
 y no me ciega la espada de la sal,
 la vena, -arborescencia inflamada
 del amante-, me trae bosques de coral,
 y entre ellos y brillos y amores intrépidos,
 sin delfines ni espuma, yo, Venus, me levanto.
 Oh cantor, blanca nave en dulce curva,
 que en redes viles peces de plata recoges,
 si Venus soy, ¿qué azul te ciega
 dentro del blanco transparente de mis escollos? -
 -Sólo el amor, puesto que el amor que me turba
 tanto se vierte a las puertas de mis ojos,
 que te diré con rimas de añoranza amarillenta
 como las de *in morte di madonna Laura*:
 "Junto al pedregal, desfallecimientos de arcilla;
 sobre el polvo, impulsos de volar...
 Mármol sólo, que en el aire no vacila,
 aire sólo, y el mármol ascenderá.
 Con bolas de oro jugabas, heredera,
 y a las canicas el tiempo te las ganó;
 pero en las manos la elección es eterna:
 en ellas aún te brilla polvillo de luciérnaga".

II. SANCTUS (Missa davant la imatge de Sant Sebastià)

La iconografia de Sant Sebastià és extraordinàriament rica, i la seua figura ha fascinat molts artistes des del segle VII. És considerat l'Apol·lo cristià, i de fet quan Ticià el va pintar va prendre com a model l'Apol·lo de Belvedere. Moyà l'allotja en una "encesa petxina de domassos", amalgamant també paganisme ("Ovidi") i cristianisme ("Paraclet").

Apol·lo imperial, marbre entre llaços
 que sota l'auri llamp de cada tret
 i en ta encesa petxina de domassos
 la nuditat arbores; pur calfred,
 que copses amb la valva dels teus braços,
 nacres d'Ovidi i llum del Paraclet,
 no diguis per amor que l'amor triga:
 seda i galons ja es reten a l'Espiga.

III. ÈXTASI (Columna i arcs del pati)

Observant la columna de pedra "sense plecs ni afraus", imagina el cos d'un au que té per ales les arcades del pati. La contemplació li produeix calma i pau, "brollador de melangia", i l'arrossega cap a l'èxtasi. Una reflexió agustiniana, recollida per Petrarca, quan pujant al Ventoux l'emoció estètica del paisatge trasllada el seu pensament de les coses materials a les espirituals, i també emprada per la nostra Isabel de Villena ("...per les coses corporals venim en conexença de les spirituals". Vita Christi, c. 187).

Ànima sense plecs ni afraus: factura
 de la pedra abrandada i, com una au
 a banda i banda la galant mesura
 d'una ala verge perforant el blau.
 Vol perfecte que en calma es transfigura,
 calma justa, bessona de la pau,
 pau fluent, brollador de melangia
 que canta i escoltant-se s'extasia...

II. SANCTUS (Misa ante la imagen de San Sebastián)

La iconografía de San Sebastián es extraordinariamente rica, y su figura ha fascinado a muchos artistas desde el siglo VII. Es considerado el Apolo cristiano, y de hecho cuando Ticiano lo pintó tomó como modelo el Apolo de Belvedere. Moyà lo aloja en una "encendida concha de damascos", amalgamando también paganismo ("Ovidio") y cristianismo ("Paráclito").

Apolo imperial, mármol entre lazos
 que bajo el áureo rayo de cada rasgo
 y en tu encendida concha de damascos,
 la desnudez enarbolas; puro escalofrío,
 que alcanzas con la valva de tus brazos,
 nácares de Ovidio y luz del Paráclito,
 no digas, por amor, que el amor tarda:
 seda y galones ya se rinden a la Espiga.

III. ÉXTASIS (Columna y arcos del patio)

Observando la columna de piedra "sin pliegues ni dobleces", imagina el cuerpo de un ave que tiene por alas las arcadas del patio. La contemplación le produce calma y paz, "manantial de melancolía", y lo arrastra hacia el éxtasis. Una reflexión agustiniana, recogida por Petrarca, cuando subiendo al Ventoux la emoción estética del paisaje traslada su pensamiento de las cosas materiales a las espirituales, y también empleada por nuestra Isabel de Villena ("...por las cosas corporales llegamos al conocimiento de las espirituales". Vita Christi, c. 187).

Alma sin pliegues ni dobleces: hechura
 de la piedra inflamada y, como un ave,
 en una y otra parte la galante medida
 de una ala virgen perforando el azul.
 Vuelo perfecto que en calma se transfigura,
 calma justa, gemela de la paz,
 paz fluyente, manantial de melancolía
 que canta y escuchándose se extasia...

IV. SENYORIU (*Pati amb cisterna escultrada*)

Les paraules, escollides i adients, poden enaltir un espai. La pedra serà esmalt i el pi serà el cedre que aglutina el cant, el qual, cisellat amb vori i rememorant la galanteria i gentilesa de les corts trobadoresques, ens portarà fins a la cort renaixentista per excel·lència, la Senyoria dels Mèdicis.

Si sou galant, mai més no digueu pedra:
esmalt anomenau-la, com el Dant;
si sou gentil, al pi digau-li cedre
perquè en ses branques s'hi congria el cant,
i si l'orgull a cada vena us medra,
en vori cisellau el vostre plant
i serà el clos, per art dels antics dies,
Florència fugaç de senyories.

V. SARAU (*Sala amb garlandes i amorells*)

Describeu el saló de ball, amb la decoració d'amorells i garlandes de llorer, espectadors dels saraus pretèrits i alegres, i ara, dissortadament, testimonis d'un món decadent i sense alegria.

Cada jorn, quan em reten cortesia
es referma la pompa del sarau
i retreuen llur alta jerarquia
amorells caps de guaita del palau.
Llorerars que ja hissàreu l'alegria,
¿per què avui de ma vida l'arriau,
si entre el vol de mes llargues oriflames
somnia cavallers, sospiren dames?...

VI. LA CANÇÓ DE L'AIGUA (*Canals i cisterna del pati*)

L'aigua de pluja que cau del cel, il·luminada, intacta i pura, s'associa amb la vivificació. Recollida per les canals ("ritme i mesura"), s'abocarà cantant a la foscor de la cisterna. Allí reclosa, serà foradada pel poal ("vol d'aram") i besada pels assedegats.

No fibres ni canals: ritme i mesura.
No síquies ni freus: perfecció.
Anyell d'escuma, enduit a la pastura
per tanta exactitud: aigua d'amor,
que has nada, intacta, dins la llum més pura
i t'aboques cantant a la foscor,
ets dins el clos, que un vol d'aram forada,
besada apaivagant, aigua rimada.

VII. DIÀLEG (*Cort de l'emperador*)

En descriure la cort de l'emperador sembla retre un homenatge a les corts de la literatura provençal, que de nou situa a la Portella (el casal). La paraula mariscal deriva del francès dialectal, i es referia a l'oficial que tenia a càrrec els cavalls reials. Però també podria referir-se al grau suprem de la jerarquia militar, perquè més endavant es parlarà de Napoleó.

-Princesa d'Aix, jo bes vostra mà bella.
-Oh duc, vós sou la flor de jocs aitals.
-Ens coneixem d'abans? -Doncs sí, la sella
més gentil féreu vós quan, tres portals
més amunt i a l'empriu de ma Portella,

IV. SEÑORÍO (*Patio con cisterna en escultura*)

Las palabras, escogidas y convenientes, pueden enaltecer un espacio. La piedra será esmalte y el pino será el cedro que aglutina el canto, el cual, cincelado con marfil y rememorando la galantería y gentileza de las cortes trovadorescas, nos llevará hasta la corte renacentista por excelencia, la Señoría de los Médicis.

Si sois galante, no digáis nunca más piedra:
llamadla esmalte, como Dante;
si sois gentil, al pino llamadlo cedro,
porque en sus ramas se acumula el canto,
y si el orgullo en cada vena os aumenta,
en marfil cincelad vuestro llanto,
y será el recinto, por arte de los antiguos días,
Florencia fugaz de señorías.

V. SARAO (*Sala con guirnaldas y amorcillos*)

Describe el salón de baile, con la decoración de amorcillos y guirnaldas de laurel, espectadores de los saraus pretèrits y alegres, y ahora, desdichadamente, testigos de un mundo decadente y sin alegría.

Cada día, cuando me rinden cortesia
se afianza la pompa del sarao
y recuerdan su alta jerarquía
amorcillos, centinelas del palacio.
Louredales, que ya izasteis la alegría,
¿por qué hoy de mi vida la arriáis,
si entre el vuelo de mis largas oriflames
sueñan caballeros, suspiran damas?...

VI. LA CANCIÓN DEL AGUA (*Canales y cisterna del patio*)

El agua de lluvia que cae del cielo, iluminada, intacta y pura, se asocia con la vivificación. Recogida por los canales ("ritmo y medida"), se verterá cantando en la oscuridad de la cisterna. Allí recluida, será horadada por el cubo ("vuelo de cobre") y besada por los sedientos.

No sangradores ni canales: ritmo y medida.
No acequias ni canalizos: perfección.
Cordero de espuma, llevado a la pastura
por tanta exactitud: agua de amor,
que has nacido, intacta, dentro de la luz más pura
y te viertes cantando en la oscuridad,
estás dentro del recinto que un vuelo de cobre
agujerea; beso apaciguante, agua rimada.

VII. DIÁLOGO (*Corte del emperador*)

Al describir la corte del emperador parece rendir un homenaje a las cortes de la literatura provençal, que de nuevo sitúa en la Portella (el casal). La palabra mariscal deriva del francés dialectal, y se refería al oficial que tenía a cargo los caballos reales. Pero también podría referirse al grado supremo de la jerarquía militar, porque más adelante se hablará de Napoleón.

-Princesa de Aix, beso vuestra bella mano.
-Oh duque, vos sois la flor de tales juegos.
-¿Nos conocemos de antes? -Pues sí, vos hicisteis
la silla más gentil cuando, tres portales
más arriba y en el ejido de mi Portella,

jo brodava galons als mariscals.
Oh duc, la gentilesa no us demanca!
-Que bé us escau, princesa, la mà blanca!-

yo bordaba galones a los mariscales.
¡Oh duque, la gentileza no os falta!
-¡Que bien os queda, princesa, la mano blanca!

VIII. NÚVIA (Alcova amb columnes i medallons)

El combat d'amor entre els dos amants remarca la dualitat de la núvia: una Venus plena d'un foc intern, però que es comporta com Diana, el prototipus de la jove esquerpa que només gaudeix amb la caça.

Ja no precintes d'or: torneig de roure
i plomes sota un sòtil constel·lat,
mentre les egües dels cabells a lloure
s'abeuren dins les palmes de l'amat.
I, malgrat, l'amorell no es vol recloure
i espia i juga a setge i d'amagat,
diu al bosc que la núvia és galana,
Venus pel foc intern, pel gest Diana...

VIII. NOVIA (Alcoba con columnas y medallones)

El combate de amor entre los dos amantes señala la dualidad de la novia: una Venus llena de un fuego interno, pero que se comporta como Diana, el prototipo de la joven arisca que sólo goza con la caza.

Ya no precintos de oro: torneo de roble
y plumas bajo un techo estrellado,
mientras las yeguas de los cabellos al viento
se abrevan en las palmas del amado.
Y, sin embargo, el amorcillo no quiere recluirse
y espía y juega al asedio, y a escondidas,
dice al bosque que la novia es hermosa:
Venus por el fuego interno; por el además, Diana...

IX. CANÇÓ DE BRESSOL

Segons una tradició, l'emperador Napoleó I i l'emperadriu Maria Lluïsa van pernoctar al Casal i, fins i tot, allí van engendrar el seu fill Napoleó II, anomenat, des de el seu naixement, el rei de Roma. Però també el poeta canta les excel·lències de la maternitat. La mare prefereix bressolar el fill a atendre els compromisos de regina.

Dorm, reietó, colgat dins la petxina...
Tot enllorat vendrà l'Emperador,
emperò jo no voldré ser regina
per a poder cantar-te el no-ni-no.
Quan tu et retràs a la soneta fina,
li diré amb goig que tenc un reietó
amb llavi encès i pit suau de ploma,
i et farà al punt nou reietó de Roma...

IX. CANCIÓN DE CUNA

Según una tradición, el emperador Napoleón I y la emperatriz María Luisa pernoctaron en el casal y, incluso, allí engendraron a su hijo Napoleón II, llamado, desde su nacimiento, el rey de Roma. Pero también el poeta canta las excelencias de la maternidad. La madre prefiere acunar al hijo a atender los compromisos de reina.

Duerme, reyecito, acostado dentro de la concha...
Todo laureado, vendrá el emperador,
pero yo no querré ser reina
para poder cantarte el no-ni-no.
Cuando tú te rindas al dulce sueñecito,
le diré con gozo que tengo un reyecito
con labios encendidos y pecho suave de pluma,
y te hará enseguida nuevo reyecito de Roma...

X. ALEGRIA (Balconatge pintat al sòtil)

A l'autor li agradaria que la barana fos adornada amb domassos, que es recuperessen els colors de l'espiga i la magrana (tots dos fruits, símbols de fecunditat i riquesa) i, sobretot, retornar al temps excel·lent d'una infància ("Pic pelleric") plena d'alegria.

Si no hi guaita ningú, ¿per què barana?,
si barana, ¿per què no endomassau?
Grogor d'espiga i porpra de magrana,
l'amollar-vos cruixents com vos escau!
"Pic pelleric"... Mon cor infant demana:
-¿L'aire cel, l'aire rosa o l'aire blau?
-L'airet, només, sia el color que sia,
perquè el color de l'aire és l'alegria!

X. ALEGRÍA (Balconada pintada en el techo)

Al autor le gustaría que la barandilla fuese adornada con damascos, que se recuperasen los colores de la espiga y la granada (ambos frutos, símbolos de fecundidad y riqueza) y, sobre todo, volver al tiempo excelente de una infancia ("Pic pelleric") llena de alegría.

Si no se asoma nadie, ¿por qué barandilla?,
si barandilla, ¿por qué no la engalanáis?
Amarillo de espiga y púrpura de granada,
el dejaros caer crujientes, qué bien os sienta!
"Pic pelleric"... Mi corazón de niño pregunta:
-¿El aire color cielo, el aire rosa o el aire azul?
-El airecillo, sólo, sea del color que sea,
porque el color del aire es la alegría!

XI. CLOENDA

A la vista del casal mig derruït i abandonat tot és desolació, però la memòria es recuperarà gràcies a la poesia. Serà capaç de veure el ressorgiment del casal més enllà de la mort amb les "conques buides com un liri"?

Misser Llorenç Moyà Gilabert, grella
per tot arreu la desolació,

XI. CONCLUSIÓN

A la vista del casal medio derruido y abandonado todo es desolación, pero la memoria se recuperará gracias a la poesía. ¿Será capaz de ver el resurgimiento del casal más allá de la muerte con las "cuencas vacías como un lirio"?

Señor Llorenç Moyà Gilabert, germina
por todas partes la desolación,

s'espoltří el vostre feu de la Portella,
nasquereu sense llum, nafrat d'amor,
però Déu, al llindar de sa capella,
el captiri us donà de la cançó,
i ara hi veis –conques buides com un lliri–
per les gemmes que us posen al captiri.

se pulverizó vuestro feudo de la Portella;
nacisteis sin luz, herido de amor;
pero Dios, en el umbral de su capilla,
os dio la limosna de la canción,
y ahora veis –cuenas vacías como un lirio–
por las gemas que os ponen en la colecta.

Gràcies als versos de Llorenç Moyà, i també gràcies a la música de Baltasar Bibiloni, el casal, situat a HANAT-AR-ROSA (Posada de la Núvia), nom que els àrabs donaren a la vila de Binissalem, ha estat recuperat com a Casal de Cultura. ¡Tan de bo tots el palaus i cases senyoriales tinguessen la mateixa sort!

Gracias a los versos de Llorenç Moyà, y también gracias a la música de Baltasar Bibiloni, el casal, situado en HANAT-AR-ROSA (Posada de la Novia), nombre que los árabes dieron a la villa de Binissalem, ha sido recuperado como Casal de Cultura. ¡Ojalá todos el palacios y casas señoriales tuviesen la misma suerte!

GLOSSARI:

tumbaga: anell fet d'un aliatge d'or i coure.
baga: anella de cadena; anell en general.
crostar: folrar, posar o adquirir crosta.
rerassagar: endarrerir, entretenir.
amoixar: acariciar; afalagar.
eixorbar: encegar.
glavi: espasa.
estrenu: coratjós, intrèpid.
saur -a: groc fosc.
"in morte di madonna Laura": al·lusió a Laura, l'amada del poeta Petrarca.
pedreny: massa o conjunt de pedres.
bolla: bola.
toc-i-pam: mena de joc infantil.
Paraclet: Paràclit, nom donat a l'Esperit Sant en l'evangeli de Joan.
afrau: congost, pas difícil i perillós.
congriar-se: formar-se per acumulació; acumular-se.
plant: plor, plany.
clos: terreny envoltat de parets; recinte.
sarau: reunió de persones que es diverteixen ballant.
amorell: amoret, figura decorativa d'infant nu i amb ales que representa l'amor humà.
retreure: recordar.
llorejar: lloredar: bosc o plantació de llores.
orifloma: estendard de color daurat i vermell.
fibla: obertura en una séquia o una presa per a traure'n aigua.
freu: estret; braç estret d'aigua entre dues porcions de terra.
nat nada: nascut -da.
aram: coure. "Vol d'aram" es refereix a la caiguda del poal sobre l'aigua del pou.
aital: tal.
empriu: dret d'aprofitament comunal; terra subjecta a aquest dret.
demançar: defallir, decaure; mançar, faltar.
sòtil: superfície que separa dos pisos; sostre.
constel·lar: adornar d'estels.
a lloure: en llibertat, lliurement.
galà -ana: bell, formós.
enllorat: cobert de llorer.
Emperador: al·lusió a Napoleó I, que segons la tradició havia visitat el palau de la Portella.
endomassar: adornar amb domassos.
"Pic pelleric": fragment de cançoneta dels jocs infantils.
Misser: expressió antiga de tractament.
grellar: germinar.
espoltrir: reduir a pols o a troços petits.
captiri: acapte; allò que s'arplega per a un objecte o obra piadosa; almoïna.

Comentaris explicatius de cada número i final: Ferran Muñoz Traver

Traducció i glossari: Josep García Illa (2007) <http://www.justaentonacion.com/jgarciailla/index.html>